

“เพื่อน” เพื่อ “เพื่อน” สำนักไทลื้อ

โครงการสืบสานศิลปะการพอรำไทลื้อ
และดนตรีพื้นบ้าน

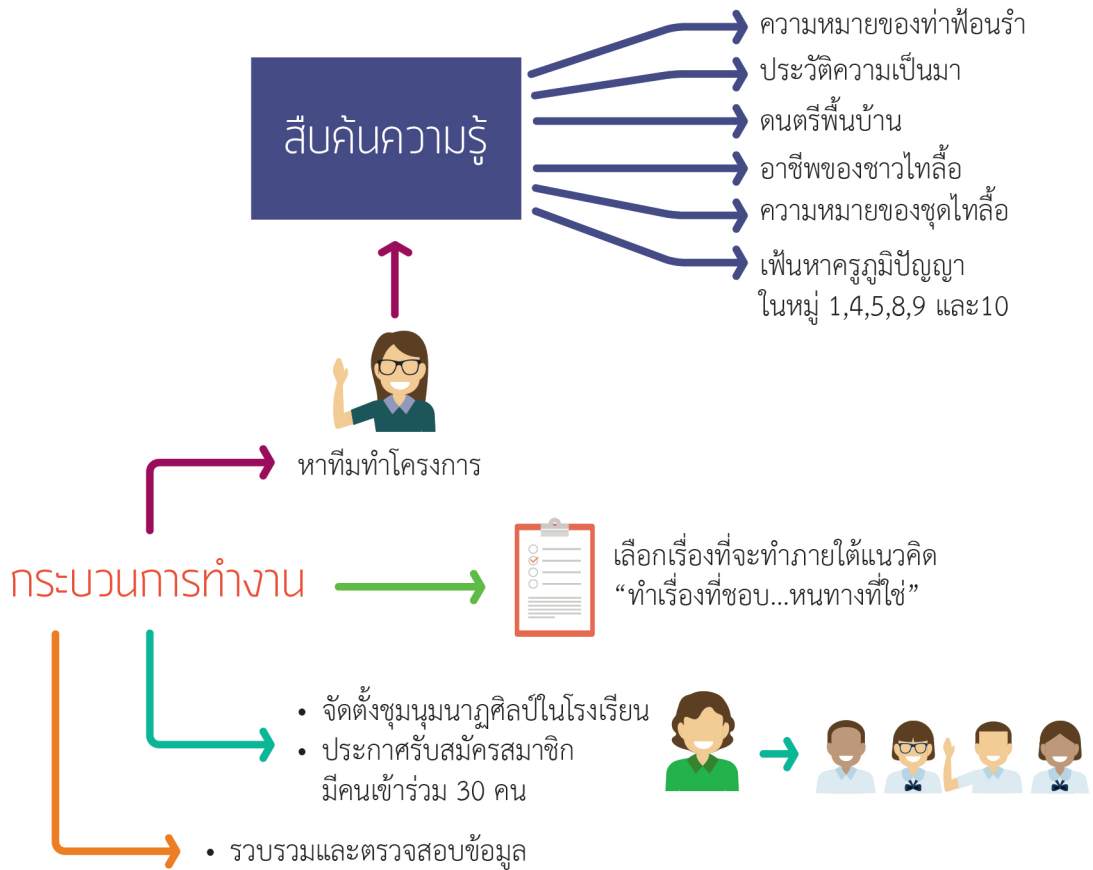
ชาวลื้อ หรือ ไตลื้อ มีถิ่นที่อยู่บริเวณ เมืองลื้อหลวง จีนเรียกว่า "ลื้อแจง" ต่อมาได้เคลื่อนย้ายลงมาอยู่บริเวณเมืองหนองแสหรือที่เรียกว่า คุณหมิงในปัจจุบัน สำหรับที่เมืองน่าน มีหลักฐานระบุว่าอพยพ มาตั้งบ้านเรือน ราวปี พ.ศ. 2379 ชาวไทลื้อ มีภาษาพูด และประเพณีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และรักษาสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

สถานการณ์ที่พบเห็นในปัจจุบันที่เยาวชนไทลื้อ ส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงตนว่า เป็นเชื้อสายไทลื้อ ซึ่งสะท้อนออกมาทั้งการใช้ภาษา การแต่งกาย ทำให้แกนนำส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนไทลื้อรู้สึกว่าเป็นสถานการณ์ที่คุกคามความเป็นตัวตน และรากเหง้าของตนเอง

การเป็นไทลื้อไม่ใช่เรื่องน่าอาย หากแต่เป็น สิ่งที่ควรภาคภูมิใจ จึงคิดทำโครงการสืบสาน ศิลปะการฟ้อนรำไตลื้อและดนตรีพื้นบ้าน เพราะ “ตระหนัก” ว่า หากปล่อยไว้สักวัน ความเป็นไทลื้อ ย่อมถูกกลืนหายไปจากสังคม

คุณค่าที่เกิดขึ้น

- ชาวซึ่งต่อคุณค่าและคำหมายของการพ็อนไทลื้อ
- เกิดความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ไทลื้อ
- มีความรับผิดชอบ
- ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของไทลื้อ

“เมื่อก่อนเวลาพอนักกีฬาก็ไปเรื่อย
ไม่มีความหมาย แต่พอเรามาทำโครงการนี้
ทำให้เราทราบถึงความเป็นมาของท่ารำ
ที่สอดแทรกวิถีชีวิตของชาวไทลื้อ ทำให้
เรารู้สึกรักบ้านเกิดของตัวเองมากขึ้น”

ผู้ใหญ่ต้อง “เปิดโอกาส” และ “เปิดพื้นที่” ให้เด็ก
และเยาวชนได้แสดงออก...

เมื่อผู้บริหารโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 98 (บ้านงอบ)
ตั้งอยู่ที่หมู่ 10 บ้านได้ร่มโพธิ์ทอง ตำบลงอบ อำเภอ
ทุ่งช้าง จังหวัดน่าน “เปิดโอกาส” ให้เยาวชนได้ร่วม
กิจกรรมในโครงการเสริมศักยภาพเครือข่ายเยาวชน
จังหวัดน่าน ความรู้สึกของทีมงานเยาวชนในตำบล
ซึ่งประกอบด้วย พลอย-วรรณิษา วงศ์คำซ่าง แอมป์-
พวงพร บุญพันธ์ กระต่าย-สมพร คำรังสี นึกกี้-จิราภา
เทพจินดา และ แอ๊ด-อรุณญาทิพย์ ทัพมงคลรัตน์ คือ
ไม่ได้อยากทำโครงการนัก เพราะยังไม่รู้ว่าการทำโครงการ
นั้นทำอย่างไร แต่เมื่อได้ร่วมเรียนรู้กับพี่เลี้ยงโครงการฯ
ที่พาคิด พาทำ ไปทีละขั้นตอน จึงรู้สึกมั่นใจขึ้นว่า สิ่ง
ที่จะทำในโครงการของกลุ่มมีความเป็นไปได้

ค้นหาสิ่งที่ใช่จากความชอบ

ด้วยความชื่นชอบการรำรำที่ได้เคยฝึกฝนกับคุณครู ในกิจกรรมชุมนุมของโรงเรียนมาก่อน แต่ในระยะหลังที่ คุณครูป่วยทำให้การฝึกซ้อมร้างลาไป ประกอบกับเมื่อได้ ทบทวนสถานการณ์ที่พบเห็นในปัจจุบันที่เยาวชน ไร้ฝีมือส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงตนว่า เป็นเชื้อสายไร้ฝีมือ ซึ่งสะท้อนออกมาทั้งการใช้ภาษา การแต่งกาย ทำให้ แกนนำส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนไร้ฝีมือรู้สึกว่า “นี่เป็น สถานการณ์ที่คุกคามความเป็นตัวตนและรากเหง้าของ ตนเอง”

“สังเกตได้จากกิจกรรมงานไร้ฝีมือประจำปี ก็ จะเห็นแต่คนรุ่นอายุราวๆ ประมาณ 40 ปีขึ้นไปที่จะ แต่งตัวไร้ฝีมือ แต่คนส่วนมากและเด็กๆ ที่ไปร่วมงาน ก็แต่งชุดธรรมดา บอกว่างานไร้ฝีมือ แต่กลับไม่แต่งชุด ไร้ฝีมือ เราแอบไปถามเด็กๆ เขาบอกว่า ไม่แต่งหรือ กาย” นึกก็ เล่าเบื้องหลังแรงบันดาลใจ

คำตอบที่ได้รับ ทำให้รู้สึกตกใจ เพราะที่มงาน ไร้ฝีมือรู้สึกว่า การเป็นไร้ฝีมือเป็นเรื่องน่าอาย หากแต่ เป็นสิ่งที่ควรภาคภูมิใจ แต่ขณะนั้นทำได้เพียงเก็บงำ สิ่งที่ได้รับรู้มาไว้ในใจ จนกระทั่งได้เข้าร่วมเรียนรู้ใน กระบวนการพัฒนาข้อเสนอโครงการกับพี่ๆ ใน โครงการเสริมศักยภาพเครือข่ายเยาวชน จังหวัดน่าน ความรู้สึกดังกล่าวจึงผุดออกมาเป็นโจทย์โครงการ เพราะ “ตระหนัก” ว่า หากปล่อยให้ สักวันความเป็น ไร้ฝีมือยอมถูกกลืนหายไปจากสังคม

นึกก็ เล่าต่อว่า ตอนแรกไม่รู้ว่าการทำโครงการเป็น อย่างไร แต่พอลองพี่ๆ เขาก็ถามกลับว่า พวกเราอยากทำ โครงการเกี่ยวกับอะไร ตอนแรกคิดทำเรื่องการเดินแถว แต่คิดว่า มันเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนทำอยู่แล้ว จึงระดม ความคิดกันว่าจะทำอะไรดี จนได้เป็นโครงการฟื้นฟูไร้ ฝีมือและทอผ้า เพราะพวกเขาส่วนใหญ่ชอบงานด้านวัฒนธรรม กันอยู่แล้ว

๑ โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนจังหวัดน่าน

“เมื่อยกทวนสถานการณ์ที่พบเห็นในปัจจุบันที่เยาวชนไทยส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงตนว่า เป็นเชื้อสาย
ไทย ซึ่งสะท้อนออกมากังการใช้ภาษา การแต่งกาย ทำให้แก่นนำส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนไทยรู้สึกว่าเป็น
เป็นสถานการณ์ที่คุกคามความเป็นตัวตนและรากเหง้าของตนเอง”

ทีมงานเลือกเรื่องที่ชอบ และคิดว่าน่าจะเป็นหนทาง
ที่ใช่ และเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาศิลปวัฒนธรรมของ
ชาวไทยให้อยู่ต่อไป จึงจัดทำโครงการสืบสาน
ศิลปะการฟ้อนรำไทลื้อและดนตรีพื้นบ้าน ในการดำเนิน
โครงการ ทีมงานได้ขออนุญาตทางโรงเรียนตั้ง “ชุมนุม
นาฏศิลป์” เพื่อเป็นช่องทางในการทำกิจกรรมในช่วง
ชุมนุมที่มีอยู่ทุกสัปดาห์ และบรรจุอยู่ในตารางเรียนของ
ทุกคน แล้วจึงประกาศรับสมัครสมาชิกเพื่อถ่ายทอดศิลปะ
การรำรำ และการเล่นดนตรีพื้นบ้านของชาวไทยลื้อ

“ค้น” ให้ลึกถึงความหมาย

แม้ว่าทีมงานบางคนสามารถรำไทลื้อได้บ้างแล้ว แต่
เพื่อให้การสืบศิลปวัฒนธรรมการแสดงเป็นไปอย่าง
ถูกต้องตามแบบแผนของชาวไทยลื้อ ทีมงานจึงวางแผน
สืบค้นข้อมูลเพลงฟ้อนในแบบไทลื้อ ท่าฟ้อนไทลื้อ
ความหมายของท่าฟ้อนรำ ประวัติความเป็นมาของ
การฟ้อนของชาวไทยลื้อ ดนตรีพื้นบ้าน (ฆ้อง กลอง ฉาบ
สะล้อ ซอ พิณ) อาชีพของชาวไทยลื้อ และความหมาย
ของชุดไทลื้อ

รายชื่อครูภูมิปัญญาและผู้รู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน
ต่างๆ ในตำบลงอบ คือ หมู่ 1 หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 8
หมู่ 9 และหมู่ 10 ซึ่งเป็นชุมชนที่มีชาวไทยลื้ออาศัยอยู่
ถูกระดมขึ้นมา เพื่อให้ทีมงานใช้เป็นแนวทางเข้าไป
สอบถามข้อมูลตามกรอบคำถามที่ช่วยกันคิดไว้ ใครอยู่
หมู่บ้านใดก็จะทำหน้าที่สอบถามผู้รู้ในหมู่บ้านนั้นๆ
เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงจัดประชุมให้ทีมงานแต่ละคนเล่า
เนื้อหาที่ได้มา โดยขั้นแรกทีมงานช่วยกันรวบรวมเพื่อ
ตรวจสอบว่า ได้เนื้อหาครบตามที่วางแผนไว้หรือไม่

“ขาดเรื่องดนตรีพื้นบ้าน เพราะพวกเราไปสอบถาม
ครูภูมิปัญญาแล้ว ไม่มีใครรู้รายละเอียดมากนัก จึงปรึกษากันว่า
ควรรวบรวมเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการฟ้อนรำก่อน
เพราะเราได้ข้อมูลประวัติความเป็นมา ท่าฟ้อน ความหมาย
ของท่าฟ้อน” ทีมงานอธิบาย

สำหรับการจัดการข้อมูลของแต่ละคนได้มา ถ้าเป็น
ข้อมูลที่ตรงกัน ทีมงานจะบันทึกไว้ ส่วนข้อมูลส่วนไหน
ที่ยังแตกต่าง คลาดเคลื่อนกัน ทีมงานจะรวบรวมไว้
แล้วนำไปสอบถามกับครูวิฑูร อินยา อดีตผู้อำนวยการ
โรงเรียน และปัจจุบันเป็นประธานชมรมไทลื้อจังหวัด
น่าน เพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้อง ทั้งนี้ ทีมงานได้พิจารณา
ถึงข้อจำกัดด้านเวลาของตนเอง จึงได้ข้อสรุปร่วมกันว่า
จะยังไม่หาข้อมูลในส่วนของดนตรีพื้นบ้านเพิ่มเติม แต่จะ
มุ่งเน้นสืบสานการรำไทลื้อดำทุกก่อน

การได้ศึกษาเรื่องราวประวัติความเป็นมาและ
ความหมายของท่ารำ เป็นกระบวนการที่ทีมงานบอกว่า
ทำให้เกิดความลึกซึ้งในศิลปวัฒนธรรมของไทลื้อ
มากกว่าเดิม จากที่เคยรำๆ ไปตามที่ครูสอนครูสั่ง
เพราะมีความหมายแฝงเร้นอยู่ในท่วงท่าการรำรำ
เช่น ท่ารำไทลื้อดำทุก (ไทลื้อทอผ้า) ที่ทีมงานไปสืบค้น
ข้อมูลประวัติความเป็นมา และความหมายของท่ารำนั้น
เป็นท่ารำที่ประดิษฐ์ขึ้นจากท่าทางการทอผ้าของผู้หญิง
ชาวไทยลื้อ ซึ่งในอดีตต้องทอผ้าใช้เองในครัวเรือน โดยเริ่ม
ตั้งแต่การปลูกฝ้าย จนถึงการทอสำเร็จเป็นผืนผ้า รวมไปถึง
การตัดเย็บเพื่อสวมใส่เองด้วย วิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์
ดังกล่าวจึงเป็นที่มาของท่ารำ 13 ท่า คือ ท่าไหว้ ท่าปลูก
ฝ้าย ท่าเก็บฝ้าย ท่าอีดฝ้าย ท่าปดฝ้าย ท่าคลีฝ้าย
ท่าล้อฝ้าย ท่าปั่นฝ้าย ท่าเปียฝ้าย ท่าผัดหลอด ท่าเข็นหูก

ทำตำหูก (ทอผ้า) ทำแสดงผ้าที่ทอเสร็จเรียบร้อยตลอดจน
การสวมใส่

“เมื่อก่อนเวลาพอนก็พอนไปเรื่อย ไม่รู้ความหมาย
แต่พอเรามาทำโครงการนี้ ทำให้เราทราบถึงความเป็น
มาของตำห่า ที่สอดแทรกวิถีชีวิตของชาวไทลื้อ ทำให้
เรารู้สึกรักบ้านเกิดของตัวเองมากขึ้น” ปุ๊กก็สารภาพถึง
ความรู้สึกที่เปลี่ยนไปหลังจากทราบถึงที่มาของตำห่า

จากผู้สืบสาน...สู่ผู้ถ่ายทอด

เมื่อเกิดความซาบซึ้งต่อ “คุณค่าความหมาย”
ทีมงานจึงมีการถ่ายทอดความรู้เรื่องราวความเป็นมา
ของการพอนรำให้กับน้องๆ ในชุมนุมฯ ไปพร้อมๆ กับ
การสอนรำ ซึ่งพี่ๆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่รำเป็นมืออยู่
10 คน จะทำหน้าที่เป็นผู้สอนน้องในชุมนุมฯ ที่มีเกือบ 30
คนอย่างใกล้ชิด พี่สอนน้องฝึกไปทีละท่าๆ ทุกวันอังคาร
ในช่วงโมงชุมนุมของโรงเรียน การฝึกตำห่าที่ต้องอาศัย

“เมื่อเกิดความซาบซึ้งต่อ “คุณค่าความหมาย”
ทีมงานจึงถ่ายทอดความรู้เรื่องความเป็นมาของ
การพอนรำสู่น้องๆ ในชุมนุมฯ ไปพร้อมๆ กับ
การสอนรำ... พี่สอนน้องฝึกไปทีละท่าๆ
ทุกวันอังคารในช่วงโมงชุมนุมของโรงเรียน
การฝึกรำที่ต้องอาศัยทั้งความจำ และ
ความอดุสาหะ ทำให้ต้องสอนกันมากกว่า
10 ครั้ง น้องๆ ที่ฝึกใหม่จึงจะเริ่มจดจำท่าทำได้
แต่ทุกคนไม่มีใครยอมแพ้ เพราะสิ่งนี้กลายเป็น
“ความรัก” ที่ทำให้ทุกคนฝึกฝนต่อไปได้”

ทั้งความจำและความอดสาเห ทำให้ต้องสอนกันมากกว่า 10 ครั้ง กว่าน้องๆ ที่ฝึกใหม่จะเริ่มจดจำท่วงท่าได้ แต่ทุกคนไม่มีใครยอมแพ้ เพราะสิ่งนี้กลายเป็นความรักที่ทำให้สามารถอดทนฝึกฝนต่อไปได้ แม้กระทั่งแอ๊ด ซึ่งเป็นรุ่นน้องชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ขอเข้าร่วมทีม ทั้ง ๆ ที่เป็นชาวขมุ (ชาติพันธุ์ขมุ) เพราะสนใจวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ

เมื่อฝึกทำได้เข้าที่เข้าทาง ทีมงานตั้งใจจะจัดงานเผยแพร่วัฒนธรรมไทลื้อ เพื่อบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของชาวไทลื้อที่ได้ศึกษามาให้สมาชิกในโรงเรียนได้รับรู้ โดยเชิญครูวิฑูร อินยามาบรรยายให้ความรู้ ประกอบกับนิทรรศการ และการแสดงของกลุ่ม อันจะเป็นเวทีเปิดตัวอวดฝีมือการรำรำของน้อง ๆ รุ่นใหม่ให้เป็นที่ประจักษ์

งานที่ไม่อยากจะทำในช่วงแรก กลายเป็นงานที่ทีมงานทุกคนภาคภูมิใจในวันนี้ เพราะต่างร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรคมาด้วยกัน ทั้งเรื่องการจัดการเวลาว่างที่ไม่ค่อยตรงกัน ความร่วมมือของสมาชิกที่กระปรองกระปรัง บางครั้งตกลงนัดหมายกันแล้ว เพื่อนไม่มาจนทำให้แกนนำท้อ แต่ก็อดทนกัดฟันทำกันต่อ ด้วย

สำนึกว่า “เป็นงานที่ต้องรับผิดชอบ” รับมาแล้วต้องทำให้สำเร็จ และที่สำคัญคือ เมื่อคิดย้อนไปถึงวันแรกที่เราเริ่มทำโครงการกว่าจะพัฒนาข้อเสนอโครงการจนได้รับการสนับสนุนนั้น ยากเกินกว่าจะยอมปล่อยให้หลุดมือไปง่าย ๆ ไฉนนี่

“มันเป็นหน้าที่ของเรา รับมาแล้ว เราต้องทำครับ” กระต่าย ประกาศความตั้งใจ

ในขณะที่เดียวกันปูกก็ก็เสริมว่า บ่อยครั้งที่รู้สึกท้อ แต่เธอมีแหล่งพลังใจส่วนตัวคือ “อย่างแรกคุยกับแม่เลยคะ คุยกับแม่ว่า หนูทำกิจกรรมนี้แล้วเพื่อนไม่ช่วยหนูคือหนูท้อ ไม่อยากทำแล้ว แม่ก็ให้กำลังใจบอกกว่า อย่าคิดแบบนั้น เราเป็นผู้นำ ถ้าเราทำได้ เราก็ก้าวไป เชื่อว่าสักวันหนึ่งเพื่อนต้องเห็นความสำคัญของเรา เห็นว่าเราซักงูไปในทางที่ดี”

เมื่อรับรู้ว่าการทำกิจกรรมคืองานที่ต้องทำคู่ขนานไปกับการเรียน ทีมงานจึงเรียนรู้ที่จะแบ่งเวลาในชีวิตให้เป็นระบบมากขึ้น ทุกคนบอกว่า เรียนก็เหนื่อย การบ้านก็เยอะ แล้วต้องทำกิจกรรมทั้งของโรงเรียนและของกลุ่ม ทำให้ต้องจัดการตนเอง เช่น ถ้ามีการบ้าน

“นอกจากซาบซึ้งใน “คุณค่าและความหมาย” ของการพ้อท้อแล้ว การทำงานยังทำให้ทีมงานรู้ถึงจุดอ่อนในตัวเอง ที่ต่างยอมรับว่า เป็นคนที่ไม่ตรงต่อเวลา ทำให้เมื่อนัดหมายกันทำงานเกิดความล่าช้าบ่อย ๆ จุดอ่อนที่ยังแก้ไขไม่ได้นี้ จึงอยู่ในหัวข้อที่แต่ละคนจะปรับปรุงตนเอง โดยไม่ต้องให้ใครมาบังคับ รวมทั้งหาวิธีการจัดการ เพื่อไม่ให้กระทบต่อการทำงาน”

ก็ต้องรีบทำให้เสร็จในตอนพักเที่ยง เพื่อที่จะได้มีเวลาว่างเพื่อทำกิจกรรม แต่กระนั้นเมื่อทีมงานส่วนหนึ่งเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดในโรงเรียน ก็ต้องแยกย้ายกันไปเรียนต่อต่างสถานศึกษา กระจายและแอมป์ เรียนต่อที่โรงเรียนทุ่งช้าง ปุ๊กก็ไปเรียนต่อที่โรงเรียนเชียงกลางประชาพัฒนา เหลือพลอยและแอ๊ดที่ยังเรียนที่โรงเรียนเดิม ทำให้ทีมงานต้องปรับเวลาการทำงานเป็นพบเจอกันในวันเสาร์อาทิตย์ ซึ่งทำให้การทำงานยากยิ่งกว่าเดิม

“ถ้ามีการบ้าน เราก็ต้องทำให้เสร็จในโรงเรียน เราจะไม่มาทำที่บ้าน แล้วพอมาถึงที่บ้าน เราก็ต้องมาทำงานที่เพื่อนให้ไว้ เพราะไม่ได้มีอย่างเดียว มีโครงการนี้ งานของโรงเรียน งานของห้องอีก มันทับซ้อนไปหมดเลย จนต้องลำดับความสำคัญ อันไหนถึงกำหนดส่งงานก่อนก็ทำอันนั้นก่อน” กระจายเล่าถึงการจัดการของตนเอง

ทีมงานทุกคนเห็นถึงประโยชน์ของการทำโครงการที่เกิดขึ้นกับตนเอง ทั้งความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม การพัฒนาความรับผิดชอบ และที่สำคัญคือ ความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของไทย

“ตอนแรกเห็นเขารำก็เฉย ๆ รำได้ก็รำไป ไม่มีอะไรมากแสดงก็แสดง แต่พอเรามาทำจุดนี้แล้ว รู้สึกภูมิใจในความ เป็นชาวไทย ทำให้รู้สึกรักงานศิลปะมากขึ้น จนซาบซึ้งไปถึงกระแสเลือด แค่นั่งได้ยินเสียงเพลง ก็คิดทำพ้อออกมาโดยไม่ต้องทำรำได้เลย” ปุ๊กก็เล่าถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในใจ ซึ่งเป็นแรงหนุนให้เธอเลิกไปเรียนต่อที่โรงเรียนเชียงกลางประชาพัฒนา ซึ่งมีชื่อเสียงเรื่องศิลปะการแสดงของไทย เพราะมีแผนอยากเรียนต่อ

ด้านนาฏศิลป์เพื่อจบมาเป็นครูสอนนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่อยู่ในความสนใจ

“ตื่นรู้” จากการเรียนรู้

นอกจากซาบซึ้งใน “คุณค่าและความหมาย” ของการพ้อท้อแล้ว การทำงานยังทำให้ทีมงานรู้ถึงจุดอ่อนในตัวเอง ที่ต่างยอมรับว่า เป็นคนที่ไม่ตรงต่อเวลา ทำให้เมื่อนัดหมายกันทำงานเกิดความล่าช้าบ่อย ๆ จุดอ่อนที่ยังแก้ไขไม่ได้นี้ จึงอยู่ในหัวข้อที่แต่ละคนจะปรับปรุงตนเอง โดยไม่ต้องให้ใครมาบังคับ รวมทั้งหาวิธีการจัดการ เพื่อไม่ให้กระทบต่อการทำงาน เช่น ถ้าจะมาซำก็จะโทรศัพท์มาแจ้งเพื่อน ๆ ก่อน หรือจัดการตัวเองให้มาตรงเวลามากขึ้น

การกลายเป็นคนกล้าแสดงออก เป็นผลที่กระจายเล่าว่า เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเองมากที่สุด จากคนที่ไม่ค่อยพูด ไม่กล้าแสดงออก เมื่อได้ลงมือทำงาน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้สอนน้อง ๆ ทำให้กล้าแสดงออกมากขึ้น นั่นส่งผลดีต่อตนเองในการปรับตัวเมื่อต้องย้ายไปเรียนในโรงเรียนใหม่ ทำให้สามารถผูกมิตรกับเพื่อนใหม่ๆ ได้ดี

ส่วนแอ๊ดซึ่งตั้งใจมาเรียนรู้วัฒนธรรมของเพื่อนต่างเผ่า บอกว่า การมาเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทำให้แอ๊ดได้เรียนรู้ทั้งการพ้อรำ และภาษาไทลื้อซึ่งมีความเฉพาะแตกต่างไปจากภาษาของตน การเข้าใจภาษานำมาซึ่งความเข้าใจวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ซึ่งทำให้แอ๊ดเข้าใจเพื่อน ๆ มากขึ้น ทุกวันนี้แอ๊ดจึงคบเพื่อนสนิทชาวไทยได้อย่างไม่ขัดเขิน

ทั้งนี้ยังมีบทเรียนสำคัญของการเรียนรู้ผ่านการทำโครงการของทีมงานคือ การได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ ต่างโครงการที่มาจากที่อื่นๆ ในการอบรมของโครงการเสริมศักยภาพเครือข่ายเยาวชนจังหวัดน่าน การได้พบเพื่อนหลากหลายวัย หลากหลายชาติพันธุ์ หลากหลายความคิดมุมมอง เป็นการเปิดโลกทัศน์ ที่ทำให้ทีมงานเห็นความงามของความแตกต่าง และเห็นบทเรียนการทำโครงการอื่นๆ ที่สามารถนำมาเปรียบเทียบ และปรับปรุงการทำงานของตนเอง

“เพื่อนๆ เขาจะเล่าว่า เขาทำแบบนั้นแล้วมีปัญหาแบบนี้ และเขาแก้ปัญหาอย่างไร ซึ่งบางอันก็ตรงกับที่เรามีปัญหาอยู่ แต่เราแก้ปัญหาไม่เหมือนเขา เราก็ได้คิดว่า ถ้าเราแก้ปัญหาแบบเขา อาจจะดีกว่านี้ไหม หรือจะเป็นอย่างไร” ปุ๊กก็เล่าถึงการได้ย้อนคิดทบทวนตรึกตรองความคิดของตนเอง ที่เธอบอกเพิ่มเติมว่า “มันทำให้เราจะรู้กระจ่างแจ้งมากขึ้นว่า ต้องทำอะไรต่อ คือต้องทำงานอย่างละเอียด ตอนแรกที่ทำไม่ค่อยละเอียด ไม่ค่อยให้ความสำคัญมากขนาดนั้น ตั้งแต่ไปอบรมกลับมา จึงพยายามที่จะทำงานให้ดีที่สุด”

ดังนั้นการเรียนรู้ของทีมงานจึงไม่ได้แค่อยู่ในกรอบโครงการของกลุ่มตนเองเท่านั้น หากแต่ “กระบวนการ” ที่ถูกหนุนเสริมเติมเต็ม ถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งของการเรียนรู้ ที่ทำให้ทีมงานเห็นทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งของการทำงานชัดเจนขึ้น

เด็กเรียนรู้...ครูก็เรียนรู้

ครูแคท-อังคณา ระลึก ที่ปรึกษาโครงการ เล่าว่า ไม่ใช่แค่เด็กๆ ที่อดดด ไม่อยากทำโครงการในช่วงแรกๆ ครูในฐานะที่เด็กๆ มาขอให้เป็นที่ปรึกษา ก็รู้สึกไม่ต่างกัน คิดว่าคงเป็นภาระที่ค่อนข้างหนัก เพราะครูเองก็มีภาระงานค่อนข้างมาก แต่ด้วยสายตาแววามองของเด็กๆ จึงใจอ่อน รับปากที่จะร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกัน

บทบาทการเป็นที่ปรึกษาของครูแคทจึงเป็นการร่วมเรียนรู้และให้คำปรึกษา การประสานงาน การแนะนำแหล่งข้อมูลความรู้ให้แก่เด็กๆ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกทั้งเรื่องอุปกรณ์ เทคโนโลยี และยานพาหนะ ซึ่งไม่ได้เห็นอบากว่าแรง ทำให้ครูแคทรู้สึก ว่า ถึงจะเป็นภาระแต่ก็คุ้มค่า เพราะได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของลูกศิษย์ที่กล้าแสดงออกมากขึ้น มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบ และเป็นส่วนหนึ่งของการสืบสานวัฒนธรรมไทลื้อได้อย่างน่าภูมิใจ

“โดยส่วนตัวแล้วก็เป็นคนไทลื้อคนหนึ่ง เราเองก็ไม่เคยรู้เลยว่า ไทลื้อเป็นมาอย่างไร แต่พอมาเข้าโครงการนี้ ได้เห็นเด็กๆ เวลาไปอบรม เด็กไปสืบค้นข้อมูลต่างๆ เราก็ได้รู้ไปพร้อมกับเด็ก จึงเริ่มซึมซับเรื่องราว และรู้สึกภูมิใจในความ เป็นไทลื้อมากขึ้น”

การได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ ต่างโครงการที่มาจากที่อื่นๆ ในการ
อบรมของโครงการเสริมศักยภาพเครือข่ายเยาวชนจังหวัดน่าน การได้พบ
เพื่อนหลากหลายวัย หลากหลายชาติพันธุ์ หลากหลายความคิด มุมมอง
เป็นการเปิดโลกทัศน์ ที่ทำให้ทีมงานเห็นความงามของความแตกต่าง
และเห็นบทเรียนการทำโครงการอื่น ๆ ที่สามารถนำมาเปรียบเทียบ
และปรับปรุงการทำงานของตนเอง

“โดยส่วนตัวแล้วก็เป็นคนไทลื้อคนหนึ่ง เราเองก็ไม่เคยรู้เลยว่า ไทลื้อ
เป็นมาอย่างไร แต่พอมาเข้าโครงการนี้ได้เห็นเด็ก ๆ เวลาไปอบรม เวลาที่เด็ก
ไปสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ เราก็ได้รู้ไปพร้อมกับเด็ก จึงเริ่มซึมซับเรื่องราวและรู้สึก
ภูมิใจในความเป็นไทลื้อมากขึ้น” ครูแคทเล่าถึงบทเรียนการเรียนรู้ของตนเอง

การทำงานที่พัฒนาความรับผิดชอบ สู้ฝ่าฟันความรู้สึกท้อถอย
โดยไม่ปล่อยย่ำสิ่งที่ทำผ่านไปอย่างไร้ค่า บทเรียนที่รับรู้ ทำให้ตระหนักถึง
จุดแข็งที่ควรภูมิใจ และจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุง การ “ตื่นรู้” ของเยาวชน
กลุ่มหนึ่งจากการร่ายรำตามเพลงโดยไม่รู้ความหมาย กลายเป็นความ
เข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อท่วงท่าที่สวยงามและเปี่ยมคุณค่า วันนี้ทีมงานทุกคน
สามารถเล่าเรื่องราวความเป็นมาของการแสดงของตนได้อย่างฉะฉาน
ผสมกับการแสดงที่ทำให้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเองได้อย่างน่าภูมิใจ
การร่ายรำต่อจากนี้จึงมิใช่การร่ายรำเพื่อให้ชื่นชมความงามเท่านั้น
แต่เป็นการร่ายรำเพื่อบอกเล่าถึงวิถีไทลื้ออันเป็นรากเหง้าตนเอง

โครงการสืบสานศิลปะการพ้อนรำไตลื้อและดนตรีพื้นบ้าน

ที่ปรึกษาโครงการ

ครูอังคณา ระลึก

ครูโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 98 (บ้านงอบ)

ทีมงาน กลุ่มเยาวชนตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

วรรณิษา วงศ์คำช้าง

มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 98 (บ้านงอบ)

พวงพร บุญพันธ์

มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทุ่งช้าง

สมพร คำรังสี

มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทุ่งช้าง

จิราภา เทพจันตา

มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงกลางประชาพัฒนา

อรรณญาทิพย์ ทัทมงคลรัตน์

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 98 (บ้านงอบ)

๑ โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนจังหวัดน่าน